

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ (ΠΑΡΑΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ)

Δ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

1.Λαμβάνοντας υπόψη το κείμενο του ιστορικού παραθέματος και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφέρετε πότε πραγματοποιήθηκε η κατοχύρωση της λαϊκής κυριαρχίας και να πείτε ποιος φταίει για την πολιτική κατάσταση σύμφωνα με τον Χαρίλαο Τρικούπη.

Το ιστορικό άρθρο του Χαρ. Τρικούπη «Τις πταίει;» (εφ. Καιροί, φ. 29-6-1874) «ΤΙΣ ΠΤΑΙΕΙ;

Αφ'ότου κατά το 1868 εγκαθιδρύθη η αρχή των κυβερνήσεων της μειοψηφίας, παν νέον βήμα της εξουσίας μαρτυρεί περί του σκοπού εις τον αὐτὴν ἀποβλέπει ἀψευδῆς δε ἀπόδειξις του διενεργούμενου σχεδίου και αὐτὸν ἀρτὶ διεξαχθεῖσαι βουλευτικὸν ἐκλογαί. [...] Καλοῦνται εἰς τὴν ἐξουσίαν κυβερνήσεις ἀποκρουσμένοι παρὰ τῆς πλειοψηφίας του ἔθνους, χορηγείται εἰς αὐτάς ἡ διάλυσις τῆς Βουλῆς και συνάμα παν μέσον ἐπηρεασμοῦ των συνειδήσεων του λαοῦ και νοθεύσεως των ἐκλογῶν, και λέγομεν ὕστερον ὅτι πταίει ὁ λαὸς διὰ τὴν τοιαύτην κατάστασιν. Τι δύναται ὁ λαὸς κατ' αὐτῆς; Οὐδὲν ἄλλο ἢ να ἐπαναστατήσῃ ἀλλὰ τὶς ὁ δυνάμενος να κατακρίνη εὐλόγως τον λαόν, διότι τὴν ἐπανάστασιν θεωρεῖ ως ἔσχατον καταφύγιον, και πρὶν ἢ προσέλθῃ εἰς αὐτὴν ζητεῖ να ἴδῃ ἐξαντλούμενα ὅλα τα προληπτικὰ μέσα; Ἀν δὲν πταίῃ ὁ λαὸς, πταίουν οἱ πολιτευόμενοι, λέγουσιν οἱ ἄλλοι, και ἡ ἐξαχρείωσις αὐτῶν εὐθύνει τὸ ἔθνος, ἀφοῦ οὔτοι εἰς τὸ ἔθνος ἀνήκουσιν. Ἀπαντῶμεν ὅτι ἡ διαγωγή των πολιτευομένων θα ἠύθυνε τὸ ἔθνος, ἀν ἡ Ἑλλάς αὐτοδιοικεῖτο, ἀλλ' ἀφοῦ διὰ τῆς διαστροφῆς του Συντάγματος και τῆς εἰκονικότητος τῆς Βουλῆς κυβερνάται πράγματι ἡ Ἑλλάς ως μοναρχία ἀπόλυτος, ἐπόμενον ἦτο να καταστώσι και οἱ πολιτευόμενοι οποιῶς διαπλάττει αὐτοὺς τὸ νόθον καθεστῶς. Ὅστις των πολιτευομένων δὲν ἀσπάζεται τα γινόμενα οὐδὲν ἄλλο δύναται να πράξῃ ἢ να παύσῃ πολιτευόμενος, ἀφοῦ κατὰ τὸ παρ' ἡμῖν καθεστῶς οὐδὲν υφίσταται δι' αὐτοῦ στάδιον ἐννόμου και ἐντίμου ἐνεργείας. Οἱ πολιτευόμενοι εἶνε πλάσματα του ἐπικρατούντος ἐν τῇ πολιτείᾳ στοιχείου, τὸ δὲ ἔθνος οὐ μόνον δὲν εἶνε τὸ ἐπικρατοῦν στοιχεῖον ἐν τῇ πολιτικῇ, ἀλλ' εἰκονικὴν μόνον ἔχει μετοχὴν εἰς αὐτὴν».

«Περὶ Χ. Τρικούπη», Ἀνάλεκτα, τ. Α' (ΙΔ'), Ἀθήνα 1912, σ. 427-434.

2.Αντλώντας στοιχεία ἀπὸ τα παρακάτω κείμενα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις να πείτε τὸ περιεχόμενο του Συντάγματος 1844.

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Πρόκειται για τον εκλογικό νόμο της 18ης Μαρτίου 1844 που ψήφισε η Εθνοσυνέλευση [...] και που αναγνώριζε το δικαίωμα του εκλέγειν «εις όλους τους εντός του βασιλείου γεννηθέντας Έλληνας» που είχαν συμπληρώσει το 25ο έτος της ηλικίας τους και είχαν «ιδιοκτησίαν τινά εντός της επαρχίας», είτε κινητή, όπως

διευκρινίστηκε στη σχετική συζήτηση, είτε ακίνητη «προσοδοφόρον και φοροτελή¹», ή που εξασκούσαν «οιονδήποτε επάγγελμα ή ανεξάρτητον επιτήδευμα» [...]. Καθιερώνοντας έτσι ουσιαστικά την καθολική και –με μία σειρά άλλων διατάξεων– την άμεση ψηφοφορία για την ανάδειξη της Βουλής, η Εθνοσυνέλευση [...] πρωτοπορούσε, σε σχέση με τα ισχύοντα στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες της εποχής.

1 ιδιοκτησία φοροτελής: η ιδιοκτησία που υπόκειται σε φορολογία

Νίκος Κ. Αλιβιζάτος, Εισαγωγή στην Ελληνική Συνταγματική Ιστορία, Αθήνα-Κομοτηνή 1981, σσ. 65-66

Κείμενο Β

Στη βαθμιαία ενίσχυση του ρόλου του κοινοβουλίου και στο συνακόλουθο περιορισμό των υπερτροφικών εξουσιών του μονάρχη συνετέλεσε και η καθιέρωση με νόμο της σχεδόν καθολικής και άμεσης ψηφοφορίας (όλοι σχεδόν οι Έλληνες πάνω από 25 χρονών είχαν δικαίωμα ψήφου). [...] Η καθολική ψηφοφορία προώθησε σταδιακά την πολιτική χειραφέτηση των λαϊκών στρωμάτων και, όπως όλοι οι κοινοβουλευτικοί θεσμοί, συνέβαλε στη διαμόρφωση μιας δημοκρατικής ιδεολογίας.

Γιώργος Αναστασιάδης, Κοινοβούλιο και Μοναρχία στην Ελλάδα, Θεσσαλονίκη 1995, σσ. 20-21

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Οι διατάξεις του συντάγματος του 1844

"Η εθνοσυνέλευση διάρκεσε απ' το Νοέμβρη του 1843 ως το Μάιο του 1844 και ψήφισε το Σύνταγμα που δημοσιεύτηκε στις 18/30 Μαρτίου 1844. Το πραξικόπημα του 1843 δεν έφερε στην Ελλάδα παρά μια πολιτική αλλαγή περιορισμένης σημασίας. Το Σύνταγμα του 1844 ήταν υπερβολικά συντηρητικό. Η νομοθετική εξουσία ασκούνταν συλλογικά από το βασιλιά, από μια βουλή εκλεγμένη απ' το λαό σύμφωνα μ' ένα σύστημα, που ήταν λίγο – πολύ τιμοκρατικό¹ και από μια Γερουσία διορισμένη ισόβια απ' το βασιλιά. Η εκτελεστική εξουσία ανήκει στο βασιλιά κι ασκείται απ' τους υπεύθυνους υπουργούς του, διοριζόμενους και παυόμενους απ' αυτόν χωρίς την έγκριση της Βουλής. Η δικαιοσύνη επίσης απορρέει απ' το βασιλιά. Ωστόσο τα δημοκρατικά στοιχεία δεν έλειπαν. Οι πολίτες ήταν ίσοι μπροστά στο νόμο, υπήρχε εγγύηση της ατομικής ελευθερίας, της ελευθερίας του τύπου, του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι και δεν αναγνωριζόταν στην Ελλάδα η δουλεία. "

1. τιμοκρατικό=η συμμετοχή των πολιτών στη διακυβέρνηση της πολιτείας ανάλογη της περιουσιακής τους κατάστασης

[Σορώνος Ν.Γ., Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας, Αθήνα 1976, σελ. 83]

3. Να συγρίνετε τα Συντάγματα του 1844 και 1864.